

**SCHERP JE
SPREEKSTIJL
AAN**

SCHERP JE SPREEKSTIJL AAN

Danielle De Smet
& Liesbet De Vuyst

ACADEMIA
PRESS

eCAMPUS
LEARN

eCampusLearn

Surf naar www.ecampuslearn.com

Geef de volgende unieke code in:

Veel succes!

Uitgeverij Academia Press
Coupure Rechts 88
9000 Gent
België

www.academiapress.be

Uitgeverij Academia Press maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij,
de boeken- en multimediativisie van Uitgeverij Lannoo nv.

ISBN 9789401477529
D/2021/45/212
NUR 623

Liesbet De Vuyst & Danielle De Smet
Scherp je spreekstijl aan
Gent, Academia Press, 2021, 80 p.

Eerste druk, 2021
Vormgeving: Davine Peleman

© Liesbet De Vuyst, Danielle De Smet & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

HOOFDSTUK 1: Spreken	7
1.1 Dialecten	7
1.2 Uitspraak en uitspraakoefeningen	16
HOOFDSTUK 2: Presenteren	39
2.1 Spreekangst	39
2.2 Inhoud	40
2.3 Tekstbeheersing	44
2.4 Lichaamshouding	44
2.5 Stemgebruik	46
2.6 Taal	47
2.7 Documentatiemateriaal	49
HOOFDSTUK 3: Oefeningen	55
3.1 Improviseren	55
3.2 Telefoneren	58
3.3 Interviewen	60
3.4 Argumenteren	65
3.5 Speechen	70
3.6 Solliciteren	76
Bronnenlijst	78

De dialecten in Vlaanderen

Een dialect is een natuurlijk taalsysteem, dat mondeling is overgeleverd. Het is een regionale variant van een taal die in klankensysteem, woordenschat en grammatica afwijkt van de norm (de standaardtaal). Het is dus geen verbetering van de algemene taal, want dialecten zijn een voortzetting van het Middelnederlands, terwijl het Standaardnederlands - zoals we dat nu kennen - gebaseerd is op de 17de-eeuwse Statenbijbel.

Hoeveel dialecten er in ons taalgebied zijn, is een vraag die moeilijk te beantwoorden is. Vroeger had iedere stad en zelfs ieder dorp zijn eigen specifieke variant. Toch kunnen we in het zuidelijke Nederlands vier duidelijke dialectgroepen onderscheiden:

- het Zeeuws (dat in Zeeland gesproken wordt en waar we verder geen aandacht aan besteden)
- het Vlaams (in Frans-, West-, Oost- en Zeeuws-Vlaanderen)
- het Brabants (in Noord-Brabant, Antwerpen en Vlaams-Brabant)
- het Limburgs (in Nederlands en Belgisch Limburg).

● Frans-Vlaams

Dat is een dialect dat langzaam aan het uitsterven is. Het wordt alleen nog gesproken door de huidige generatie 70- en 80-plussers en wordt niet meer aan de jongeren doorgegeven. Het Frans-Vlaams vertoont (vertoonde) heel wat kenmerken van het West-Vlaams.

Frans-Vlaams hoor je bijvoorbeeld nog in de film *Bienvenue chez les Ch'tis* (2008), die zich gedeeltelijk in Noord-Frankrijk afspeelt.

● West-Vlaams

In West-Vlaanderen wordt er veel meer dialect gesproken dan elders in Vlaanderen. Waarschijnlijk is dat te danken aan Guido Gezelle en de West-Vlaamse taalparticularisten. Hadden zij in de 19de eeuw hun zin gekregen, dan was het West-Vlaams de standaardtaal geworden in Vlaanderen.

Meest opvallende kenmerken:

- de uitspraak van *ei/ij* en *ui* wordt *ie* en *uu*:
  - kieken (kijken) en huus (huis)

- de uitspraak van de korte *e*, *i* en *u* is veel opener dan in het Nederlands;
  - badde (bed), bedden (bidden), sjchudden/skudden (schudden);
- de uitspraak van *ou* wordt *oe* voor *t*, *d* en *s*:
  - koet (koud);
- de uitspraak van *uu* wordt *eu* voor een *r*:
  - meur (muur), zeur (zuur), deuren (duren);
- lange klinkers worden verkort voor bepaalde medeklinkercombinaties, bv. in de vervoeging van werkwoorden, bij samenstellingen en afleidingen en ook bij eenlettergrepige woorden:
  - o't rint, rint trin (als het regent, regent het erin);
- de uitspraak van de *h* en de *g* is voor veel West-Vlamingen moeilijk:
  - dikwijls spreken ze de *h* niet uit
  - de *g* spreken ze als een *h* uit
  - als ze proberen een *h* uit te spreken, produceren ze een speciale keelklank die op een *ch* of *g* lijkt.

● Oost-Vlaams

De dialecten die in Oost-Vlaanderen gesproken worden, vormen geen homogeen geheel. Het Waasland vormt een overganggebied naar het Brabants (Antwerps) en ook in Dendermonde, Aalst en Ninove wordt Brabants gesproken en geen Oost-Vlaams.

Meest opvallende kenmerken:

- er is geen onderscheid tussen korte en lange klinkers; ze zijn allebei halflang;
- *p*, *t* en *k* worden *b*, *d* en *G* (= Franse *g* zoals in *garçon*) tussen klinkers:
  - abele (appel), zidn (zitten), baGGere (bakker);
- *g* valt weg tussen twee klinkers en de voorafgaande klinker wordt gerekt:
  - lèèën (leggen), lien (liegen);
- *ng* valt weg tussen klinkers en de voorafgaande klinker wordt gerekt:
  - zèèën (zingen), aaën (hangen);
- de *j*- en de *w*-klank vallen weg tussen klinkers:
  - bloeën (bloeien), baaën (bouwen).

Daarnaast is **Gent** een taaleiland op zich, want het Gents vertoont heel veel eigen kenmerken, die afwijken van het ‘algemene’ Oost-Vlaams.

Meest opvallende kenmerken:

- de tweeklanken klinken ‘zwaar’:
  - aas (ijs) en oas (huis);
- *ee* en *oo* worden een lange *ie* en *uu*:
  - bried (breed) en bruud (brood);
- *ie*, *uu* en *ee* zijn dikwijls tweeklanken:
  - brieëd (breed), bruuëd (brood) en beike (beek);
- de eind-n valt weg:
  - giete (gieten) en baake (bakken)
- Gentenaars gebruiken de Franse huig-*r*.

● Brabants

Het gebied waarin Brabants wordt gesproken, bestaat uit de provincies Noord-Brabant, Antwerpen en Vlaams-Brabant en stemt grotendeels overeen met het oude hertogdom Brabant. Ook in de Denderstreek wordt Brabants gesproken.

Meest opvallende kenmerken:

- de tweeklanken *ei* en *ui* worden uitgesproken als lange eenklanken *èè* (zoals in Fr. *mère*) en *èù* (zoals in Fr. *beurre*):
  - Den trèèn staat bèùten en hij rèèdt als ze flèùten;
- de *ie* en *oe* worden lang uitgesproken;
- de korte *i* klinkt als een korte *ie*:
  - brielleke (brilletje);
- de korte *u* wordt een *uu*:
  - puut (put).

● Limburgs

De Limburgse dialecten vertonen heel wat verwantschap met de Rijnlandse dialecten – dus ook met het Duits –, die in de andere Vlaamse dialecten niet voorkomen.

Meest opvallende kenmerken:

- Limburgers gebruiken de (Duitse) persoonlijke voornaamwoorden *ich* en *du/dich*
- *Umlaut* of klinkerwisseling horen we in:
  - werkwoordvormen: bv. du vils (vallen);
  - meervouden: ne baum – twie beim (een boom – twee bomen);
  - verkleinwoorden ('ne bal – e baelke)
  - afgeleide woorden (bakken – 'n baekker).
- de *eind-t* wordt niet uitgesproken:
  - Ich ston deze nach op wach en heb heel zach aan u gedach.
- een vorm op *-taere* drukt uit dat de handeling van het werkwoord bezig is:
  - loupentaere (= al lopend), lachentaere (= terwijl hij lachte).
- een speciaal klinkersysteem, waarin een verschil gemaakt wordt tussen stoottoon (explosieve uitspraak van een klinker) en sleeptoon (lange uitspraak van een klinker) om twee voor het overige identieke woordvormen toch een andere betekenis te geven. Het gekende 'zangerige toontje' is een gevolg van die sleeptoon:
  - bein: met stoottoon = één been; met sleeptoon = benen.;
  - bal: met stoottoon = dansfeest, met sleeptoon = voetbal.

De dialecten in Nederland en Vlaanderen lijken langzaam maar zeker te verdwijnen. Het is altijd al zo geweest dat talen en taalvarianten uitstierven om plaats te maken voor nieuwe, maar dat proces voltrekt zich steeds sneller. Mensen leven niet meer zo geïsoleerd als een paar honderd jaar geleden. Ze hebben, bijvoorbeeld door hun werk, meestal veel contacten buiten de regio. Soms is dialect spreken een hinderpaal op de weg naar een succesvolle carrière. Anderzijds wordt het in sommige gevallen tegenwoordig juist erg gewaardeerd. Klanten vinden het bijvoorbeeld prettig als ze in hun eigen dialect worden aangesproken.

Door de lage status, de rol van de standaardtaal in de media en onderwijs en door de grotere frequentie van de contacten tussen mensen uit verschillende streken en steden, maakt het dialect meer en meer plaats voor het Standaardnederlands. Het aantal dialectsprekers wordt steeds kleiner en de dialecten gaan hoe langer hoe meer op onze standaardtaal lijken.

Anderzijds blijkt uit een onderzoek van Gerbert Kraaykamp, hoogleraar Empirische Sociologie aan de Radboud Universiteit van Nijmegen dat dialectsprekers slechter presteren in het onderwijs en op de arbeidsmarkt.

In dit boek gaan we ons niet focussen op het specifieke woordgebruik. Hoewel dat het meeste in het oog springt, gaan we ons beperken tot de uitspraak. Immers, als dialectsprekers algemeen Nederlands willen spreken, gebruiken ze gewoon de Nederlandse equivalenten voor hun dialectwoorden. Een tongval daarentegen kunnen ze veel moeilijker verdoezelen.